

7.1 *Kvantiilifunktion tasojoukot.* Olkoon X satunnaismuuttuja, jolla on kertymäfunktio F ja kvantiilifunktio $Q(u) = \inf\{x \in \mathbb{R} : F(x) \geq u\}$. Näytä toteen, että kaikilla $x \in \mathbb{R}$ ja $u \in (0, 1)$ pätee

$$Q(u) \leq x \quad \text{jos ja vain jos} \quad u \leq F(x).$$

7.2 *Claytonin kopula.* Claytonin kopula C_θ määritellään kaavalla

$$C_\theta(u_1, u_2) = (u_1^{-\theta} + u_2^{-\theta} - 1)^{-1/\theta},$$

missä $\theta > 0$. Näytä, että:

- (a) C_θ todellakin on kopula.
- (b) $C_\theta(u_1, u_2) \rightarrow u_1 u_2$ kun $\theta \rightarrow 0$.
- (c) $C_\theta(u_1, u_2) \rightarrow \min(u_1, u_2)$ kun $\theta \rightarrow \infty$.

7.3 *Kopulaesityksen yksikäsitteisyys jatkuvassa tapauksessa.* Olkoon F jonkin satunnaisevektorin $(X_1, \dots, X_n)$ yhteiskertymäfunktio, missä reunakertymäfunktiot $F_1, \dots, F_n$ ovat jatkuvia.

- (a) Näytä, että X_i :n kertymämuunnos $F_i(X_i)$ on tasajakautunut välillä $(0, 1)$.
- (b) Sklarin kopulaesityslauseen mukaan on olemassa kopula C , jolle $F(x_1, \dots, x_n) = C(F_1(x_1), \dots, F_n(x_n))$. Näytä, että tällaisia kopuloita on täsmälleen yksi.

7.4 *Hoeffdingin lemma.* Olkoot X_1 ja X_2 neliöintegroituja satunnaismuuttujia, joiden yhteiskertymäfunktio on F .

- (a) Näytä, että $a - b = \int_{-\infty}^{\infty} (1(x \geq b) - 1(x \geq a)) dx$ kaikilla $a, b \in \mathbb{R}$.
- (b) Näytä, että $\text{Cov}(X_1, X_2) = \frac{1}{2} E(X_1 - \tilde{X}_1)(X_2 - \tilde{X}_2)$, missä satunnaisevektori $(\tilde{X}_1, \tilde{X}_2)$ on satunnaisevektorin (X_1, X_2) riippumaton kopio (eli $(\tilde{X}_1, \tilde{X}_2)$ on samoin jakautunut kuin (X_1, X_2)).
- (c) Todista ylläolevia kohtia hyödyntämällä Hoeffdingin lemma:

$$\text{Cov}(X_1, X_2) = \int_{-\infty}^{\infty} \int_{-\infty}^{\infty} (F(x_1, x_2) - F_1(x_1)F_2(x_2)) dx_1 dx_2.$$

7.5 *Spearmanin rho.* Satunnaismuuttujien X_1 ja X_2 Spearmanin rho määritellään kaavalla

$$\rho_S(X_1, X_2) = \text{Cor}(F_1(X_1), F_2(X_2)) = \frac{\text{Cov}(F_1(X_1), F_2(X_2))}{\sqrt{\text{Var}(F_1(X_1)) \text{Var}(F_2(X_2))}},$$

missä F_1 ja F_2 ovat X_1 :n ja X_2 :n kertymäfunktiot. Näytä, että jos F_1 ja F_2 ovat jatkuvia bijektioita joukosta $\mathbb{R}$ joukkoon $(0, 1)$, niin

$$\rho_S(X_1, X_2) = 12 \int_0^1 \int_0^1 (C(u_1, u_2) - u_1 u_2) du_1 du_2,$$

missä C on vektorin (X_1, X_2) kopula. (**Vihje:** Tehtävät 7.4c ja 7.3a.)